

A középiskolások és a szakmunkástanulók honismereti tevékenysége

Nem az ifjúság egészének honismereti munkájával kapcsolatos tapasztalatainkat szándékozom összegezni, hanem csupán az ifjúság egyik rétegének, a *tanulóifjúság*-nak (középiskolások és szakmunkástanulók) honismereti tevékenységéről próbálok vázlatos képet festeni. Osztályunk a 14—18 éves korosztály, a diákok körében fogja össze a honismereti munkát, ezért ismereteink is ebből a rétegből valók.

Tapasztalataink szerint a diákok és a pedagógusok egyaránt kedvelik ezt a tevékenységi formát. Az iskolai honismereti munka népszerűségének több oka van:

— A 14—18 éves korosztály életkori sajátosságából következően kedveli ezt a romantikus, érzelem- és gondolatvilágot gazdagító munkaformát.

— Az iskola szervezeti keretei jól megteremtik a tanórán kívüli nevelés e fontos formájának rendszerességét és folyamatosságát.

— A pedagógusok egy része, különösen az irodalom, a történelem és a világnézetünk alapjai tantárgyak tanítói szívügyüknek tekintik a honismereti mozgalom ifjúsági munkaformáinak (szakkör, pályázat, táborok) segítségét.

A felsorolt okok következtében a honismereti tevékenység az ifjúság körében elsősorban a diákkorosztálynál vált közkedvelté és eredményessé. A diákhonismereti munka tehát nem valami sajátos, a honismereti mozgalom általános célkitűzéseitől eltérő tevékenység. Tartalmában és célkitűzéseiben azonos a honismereti mozgalom egészével. A diák jelző az életkort, a 14—18 éves korosztályt jelöli, egyben azokra a szervezeti keretekre (iskola, kollégium) és tevékenységi formákra (szakkör, tábor stb.) is utal, amelyek meghatározzák a diákok honismereti munkáját.

A honismereti munka olyan rugalmas keretet jelent a pedagógusoknak és az ifjúsági vezetőknek, amelynek szocialista tartalommal való megtöltése jól szolgálja a szocialista hazafiságra és internacionalizmusra nevelését. A honismereti munka nemcsak kerete, de összetett eszköze is a szocialista emberformálásnak, a cselekvő hazafiságra nevelésnek. Jó lehetőséget ad politikai nevelőmunkánk érzelmi és értelmi elmélyítésére, az alkotómunka, a dolgozó ember megbecsülésére, szakma és hivatásszeretetre nevel. közösségi magatartást formál, közéletiségre nevel, segít az önművelés, az önképzés igényének kialakításában. A pedagógusok irányításával dolgozó diákok segítségével vannak a tudományágak képviselőinek is.

A diákhonismereti munka szervezett területei

1. A honismereti szakkörök

Jelenlegi felméréseink szerint az országban kb. 200-ra tehető a középiskolákban működő honismereti szakkörök száma. Nem kevés a művelődési intézményekben diákokat foglalkoztató szakkörök száma sem. Sok szakmunkásképző iskolában hoztak létre honismereti szakkört. Budapesten pl. 19 iskolai szakkörből 9 szakmunkásképzőben működik, Veszprémben 11-ből 7, Szolnokon pedig 17-ből 7.

Kedvezőtlenül hat a szakkörök munkájára, hogy a szakkörvezető pedagógusok nem eléggé tájékozottak a honismereti mozgalom időszerű feladatairól, továbbképzésük és képzésük, módszertani felkészítésük szinte teljesen megoldatlan.

2. Az országos diáknapi pályázatok

A pályázatok zömét honismereti szakkörök tagjai készítik. Mind gyakrabban készülnek kollektív pályamunkák. Örvendetes, hogy tartalmilag és minőségileg javult a színvonaluk. Az 1977. évi ODN-re 381 pályamunka érkezett, mégpedig 173 helytörténeti és 208 néprajzi.

A pályázatokat az országos zsűri előtt megyei bírálóbizottság véleményezi és javaslatával együtt továbbítja az országos bizottsághoz.

Sokáig gondot okozott az országos szakmai bíráló bizottság működése. Jelenleg úgy tűnik, hogy problémáink megoldódtak, mert a helytörténeti pályázatok gondozását a Munkásmozgalmi Múzeum, a néprajziakét a Néprajzi Múzeum vállalta magára.

Hasznosnak és célszerűnek tartanánk, ha a legjobb pályamunkák valamilyen formában megjelenhetnének. Ez mindenesetre ösztönözné a szakíri munkát, de lehetővé tenné azt is, hogy a legkiválóbb pályamunkákat megismerje a szakmai és az érdeklődő diákközvélemény is.

3. Honismereti akciók

A KISZ KB éves mozgalmi programjaiban 1976. óta rendszeresen hirdet meg honismereti akciót a középfokú tanjntézetek KISZ-szervezetei részére: Ismerd meg szakmád történetét címmel a szakközép- és szakmunkásképző iskolák részére. Az 1978/79. évi akcióprogramban — a honismereti munka egyéb feladatainak elvégzése mellett — a kommunista ifjúsági mozgalom, valamint a Tanácsköztársaság helyi vonatkozásainak megismerésére, dokumentumainak összegyűjtésére hívtuk fel a KISZ-tagok és a honismereti szakkörök figyelmét.

4. Honismereti diáktáborok

Táboraink a diákok körében végzett honismereti munkánknak nem egyetlen, csupán egyik jelentős, de nagyon közkedvelt formája. Célkitűzése ezért nem is lehet más, mint általában a honismereti munkáé. A táborba azokat a diákokat hívjuk meg, akik az ODN honismereti pályázataira sikeres dolgozatokat készítettek. A ma diákjainak jelenünkből kiinduló valóságkutató igényét ötvözi egybe a szocialista Magyarország jelenének és múltjának megismertetésével és megszerettetésével a KISZ KB akkor, amikor 1967. óta minden évben megrendezi az Országos Honismereti Tábor. Táboraink szervezése, a tábort rendező megye állami és társadalmi szerveinek teljes egyetértésével, erkölcsi és anyagi támogatásával történik. A tábor szakmai munkájának irányítását, programját az illetékes megyei múzeum javaslata alapján alakítjuk ki. Jó! bevált az a gyakorlat is, hogy a táborok szakmai vezetője a megyei múzeum nagy helyi és szakmai ismerettel rendelkező munkatársa, a tábor politikai vezetője pedig a KISZ politikai munkatársa.

A XIII. Országos Honismereti Diáktáborral kapcsolatos terveink

Borsod megye (Miskolc és környéke) helytörténeti és néprajzi értékeivel szeretnénk megismertetni a tábor lakóit a KISZ Borsod megyei Bizottságának és a miskolci Herman Ottó Múzeum munkatársainak segítségével.

A tábor helye: Miskolc Ideje: június 24—július 4. Létszám: kb. 120 fő. A szakcsoportok száma: kb. 10.

Kutatási témáikra a megyei múzeumtól kérünk javaslatot. Terveink között szerepel: az életmód kutatás folytatása, összehívása a Nógrád megyében tapasztalatokkal; a munkásmozgalom- és az ifjúságmozgalom-történet.

Megyei honismereti táborok tapasztalatai

Részben az országos táborok, részben helyi kezdeményezések hatására Szabolcs-Szatmár, Hajdú-Bihar, Tolna, Csongrád, Nógrád, Komárom, Győr megyékben szerveztek megyei honismereti táborokat. Zalában honismereti vetélkedőt rendeztek a diákok számára a KISZ MB és a megyei múzeum együttműködésével 1977. novemberében. A táborok szervezésében általában jó a KISZ-esek együttműködése a múzeumokkal, néhány helyen azonban (Nógrád és Komárom) erősíteni kell a kapcsolatokat.

Javaslat a III. Országos Honismereti Diák Konferencia megrendezésére

A KISZ KB titkárságának 1977. március 2-i határozata alapján a KISZ KB Intézőbizottsága kezdeményezi a honismereti diákkonferencia megrendezését. A megrendezésben való közreműködésre felkértük a HNF-et, az OM-et, MÜM-öt, és a KM-et. Az OHDK célja: vitassa meg, hogyan segíti a diákok körében végzett honismereti munka az ifjúság szocialista hazafiságra, és proletár internacionalizmusra nevelését. Ennek érdekében:

1. Összegezze és értékelje a diákok körében végzett honismereti munka jelenlegi helyzetét.

2. Fogalmazzon meg feladatokat a honismereti munka továbbfejlesztésére és adjon segítséget azok megvalósításához.

A meghívottak köre: az iskolai honismereti szakkörök felnőtt vezetői és diák képviselői (kb. 300 fő) és a honismereti mozgalom szakemberei, a rendező szervek képviselői (kb. 50 fő), összesen 350 fő. A konferencia tervezett időpontja és helye: az 1978/79-es tanév téli szünete, Eger.

A III. OHDK segítségével előkészítő bizottságot hozunk létre. Feladata: a konferencia programjának és tematikájának kidolgozása,

- anyagi, tárgyi, technikai feltételek biztosítása,
- a szervezés lebonyolítása, a propaganda megszervezése.

Kérjük a HNF Honismereti Albizottságát, hogy szakmai és társadalmi tekintélyével, tapasztalataival segítse a III. OHDK megrendezését. Szívesen vesszük a megrendezéssel kapcsolatos javaslataikat. Kérjük vállalják el a diákkonferencia védnökségét. Erkölcsi és anyagi támogatásukkal segítsék elő a diákkonferencia sikerét és azt, hogy a diákokat valóban eredményesen tudjuk bekapcsolni a honismereti mozgalom nagy alkotói tevékenységébe.

Gönczy Zsuzsanna

A szülőföld megtartó ereje

Előfordul-e az, hogy a felnőttek valamiért így dicsérik meg a gyerekeket: ez hazafias munka volt!?

Nagyon ritkán!

Ejérheti egy gyerek, hogy jó okkal az mondják neki: hazafi vagy?

Aligha!

A nagyobb gyerekeket — 10-14 éves kamaszokat — sok helyen kinevetik, ha kedvük támad egy-egy történelmi esemény eljátszására, visszaidézésére. Pedig a gyerekekre érdemes odafigyelni, mert nemzeti múltunk, jelen értékeink kincsőrzéséből csillagos ötösrre tudnak vizsgálni. Önként vállalt, nem iskolai kötelezettségből.

Mi ragadja meg őket a szülőföldről, a hazáról?

Tiszajenőn egy úttörőrs keresni kezdte szülőfaluja legszebb tájait. A felfedezőutak végefelé kitalálták, hogy ha egy társuk valami szépet tesz lakóhelyükért, az ott élő emberekért, arról elneveznek egy kedves tájat, tisztást, ligetet, dűlőutat, forrást, ösvényt. Titokban, szigorúan csak maguk között. Egy év alatt mindenki részvételűen egy elnevezésre.

Szívük érzéseit tekintve örökre szóló eljegyzés volt ez a szülőfölddel, a hazával.

Gyömron — ahol 1705-ben II. Rákóczi Ferenc seregszemlét tartott — a gyerekek elhatározták, hogy ennek emlékére libertásokat fognak készíteni. A libertások fából vannak, s mindegyikre egy nevet írnak. Egy olyan felnőtt vagy gyerek nevét, aki az úttörőrs véleménye szerint hazafi. Aki önzetlenül fáradozik másokért. A libertásokat egy kincsesládában gyűjtik, s azt évenként egyszer egy hadiúton (akadálypályán) elviszik a kuruc táborba. A tábor helyszínét és az izgalmas akadályfeladatokat a csapatvezetőség jelöli ki.

Szalkszentmártonban, Petőfi csillagútjai címmel hagyományt alapítottak a gyerekek, amely szerint minden évben gyalog járják be a költő kedvelt kirándulóhelyeit.

Pusztaszerezen Ferenc István 1944-ben tagja volt a földosztó bizottságnak, s az elsők között hasított ki magának egy darabot Pallavicchini őrgróf földjéből. Egy évvel ezelőtt az Arpád emlékmű előtt ez a Ferenczi István aláírt egy különleges alapítólevelet, amelyet az egykori földosztó bizottság pecsétjével is ellátott. Ez az alapítólevél hírvé adja, hogy *Festő Antal* pusztaszerei úttörő őrsre minden évben emlék-összejövetelt tart a honfoglalók szobránál, ahol minden gyerek egy fehér zászlóra írja a nevét, s a szülőföldért végzett tetteit.

Tunyogmatolcson, Zalka Máté szülőfalujában a Szamos gátján rendezik meg a gyerekek azt a játékos versenyt, amelynek címe: Bátraké a Zalka út. Zalka Máté egykori játszótársai segítettek a hagyományalapításban, a gyűjtőmunkában.

Példák ezrei igazolják, hogy a gyerekek, az úttörőközösségek kitűnő őrzői nemzeti hagyományainknak. Honismereti munkájuk módszereinek összegyűjtésére nemrégén országos múzeumot kaptak.